

K některým problémům dělostřeleckého průzkumu v útočné operaci frontu

Plukovník Otakar Bartoň

Autor řeší praktické problémy dělostřeleckého průzkumu; zvláště si všímá využití dělostřeleckého průzkumného letectva a spolupráce dělostřeleckých průzkumných orgánů se vševojskovými k zjištění ZHN nepřítele.

Uvádí konkrétní návrhy na organizaci dělostřeleckých průzkumných prostředků a jejich využití.

Účelné, ekonomické a efektivní použití dělostřeleckého zvláště raketového, je závislé od výsledků průzkumu a to co do jejich obsahu, rozsahu i doby provedení

Základním předpokladem toho je komplexní, cílevědomé plánování a organizace, jakož i centrální řízení průzkumu všeho druhu. V jeho systému zaujímá dělostřelecký průzkum vzhledem ke svému vybavení, mohutnosti a poslání jedno z nejdůležitějších míst.

Komplexní provádění a centrální řízení průzkumu musí především uskutečňovat štáb frontu svým oddělením průzkumu. Jeho první povinností při plánování frontové operace je zabezpečit jednotnou linii na správné hodnocení nepřítele, jež je důležitým podkladem k další průzkumné činnosti všeho druhu.

Je to stanovení cíle a úkolů průzkumu všem druhům vojskového průzkumu, sladění jejich činnosti podle jednotného plánu a určení potřebných lhůt, zvláště zahájení průzkumu a dodávání zpráv (průzkumných hlášení).

To jsou též hlavní ukazatele, jež společně s úkolem stanoveným veliteli dělostřelecké fronty a s přidělenými průzkumnými silami a prostředky slouží jemu a jeho štábu jako podklad pro plánování, organizaci a řízení dělostřeleckého průzkumu.

Síly a prostředky dělostřeleckého průzkumu, jimiž je dělostřelecko frontu k zabezpečení útočné operace vybaveno tvoří — dva až tři dělostřelecké průzkumné letecké pluky jako součást letecké armády; dále bude front posilován jedním dělostřeleckým průzkumným oddílem ZHV (složení je uvedeno ve cvičné organizaci) — konečně má dělostřelecko frontu k dispozici speciálně vycvičené důstojníky k provádění průzkumu v týlu nepřítele. Tito jsou začleňováni podle požadavků štábu dělostřelecké fronty po dohovoru s oddělením průzkumu do vševojskových průzkumných skupin vysazovaných na nepřátelském území. Jejich úkolem je

- provádět především průzkum zbraní hromadného ničení a zařízení zabezpečujících jejich dopravu na cíl (tj. zvláště radiotechnické prostředky, sklady munice a montážní dílny atomové munice);

- zjišťovat jiné důležité cíle, jejichž zjištění je ztíženo ostatním průzkumným prostředkům zvláště vzdušnému průzkumu;

- v závislosti na možnostech a situaci zabezpečovat palbu raketového dělostřeleckva na zjištěné objekty.

Hlavní úloha při stanovení cíle, organizaci a řízení dělostřeleckého průzkumu připadá veliteli a náčelníku štábu dělostřelecké fronty.

Velitel dělostřelecké fronty musí dále stanovit či schválit navrhovanou organizaci dělostřeleckého průzkumu, popřípadě lhůty získání zpráv, zvláště o těch cílech, jež je třeba prvorádě získat pro zabezpečení palby raketového dělostřeleckva.

Náčelník štábu dělostřelecké fronty je povinen včas informovat svého náčelníka průzkumu v potřebném rozsahu o všech opatřeních, jež jsou předvídána. Kromě toho musí věnovat též pozornost otázkám bojového použití radiolokačních prostředků v souvislosti s protiradiolokačními opatřeními.

Povinnosti velitele a náčelníka štábu dělostřelecké fronty z hlediska organizování a řízení dělostřeleckého průzkumu byly zdůrazněny proto, poněvadž právě na stupni fronty mají důležitou kvalitativní náplň. Vyplývá to z toho, že náčelníku dělostřeleckého průzkumu není znám a musí před ním být utajen cíl a plán použití ZHN, — tj. čeho chce velitel frontu dosáhnout ZHN v útočné operaci. Dále nejsou mu známy konkrétní úkoly ZHN, zejména, které objekty a kdy (v jednotlivých údobích a dnech operace) budou ničeny či umlčovány.

Náčelník dělostřeleckého průzkumu frontu se svými pomocníky je hlavním organizátorem všech průzkumových opatření. Jeho povinností je podle vydaných pokynů a směrnic

- zajistit především provádění průzkumu k zabezpečení bojové činnosti frontu přiděleného raketového dělostřelectva;
- udržovat nepřetržitou a těsnou součinnost hlavně s oddělením průzkumu vševojskového štábu a letecké armády;
- řídit a koordinovat dělostřelecký průzkum ve štábech dělostřelectva armád, dělostřelecké záloze, popřípadě protitankové záloze frontu a zabezpečovat je včas potřebnými zprávami;
- zevšeobecňovat nové poznatky o nepřátelské technice, taktice i strategii.

Při řízení průzkumu je třeba, aby (náčelník průzkumu) zaměřil maximální intenzitu průzkumu na základě vyhodnocení a operačního předvídání možné obranné činnosti protivníka na hlavní cíle a nepřipustil v žádném případě tříštění úsilí na podružné objekty. Musí mít stále přehled o stavu sil a prostředků dělostřeleckého průzkumu, jakož i o situaci protivníka a cílevědomě provádět v závislosti na bojové činnosti dělostřelectva manévr průzkumnými prostředky.

Z hlediska topografického zabezpečení musí věnovat v součinnosti s topografickým oddělením frontu pozornost zvláště včasnému získání podkladů k zpracování fotografických plánů a zaměření geodetických bodů s podstatně vyšší přesností (1—5 řádů) pro potřebu raketového dělostřelectva.

Dále náčelník dělostřeleckého průzkumu frontu se svými pomocníky provádí potřebné propočty sloužící jako podklad k stanovení možného posílení protivníka, zvláště atomovými náboji, dělostřeleckými prostředky atomového napadení, dělostřelectvem, protitankovými prostředky a tanky. Při těchto propočtech je třeba se zaměřit nejen na kvantitativní ukazatele, ale i na druh dělostřeleckých prostředků, ráží, dostřel, mohutnost účinku, kadenci, tloušťku pancíře, akční rádius tanků a výkonnost protitankových zbraní.

Při stanovení možného počtu atomových nábojů a dělostřeleckých prostředků atomového napadení na vedení obranné operace protivníkem je nutno i vycházet z ohodnocení terénu (významu operačních směrů) a povětrnostních podmínek.

Otázka hodnocení terénu (jeho pokrytosti a členitosti) a povětrnostních podmínek (jež ovlivňuje i terén) štábem dělostřelectva frontu má v soudobé operaci kvalitativně daleko větší význam nežli dříve. Konkrétní znalosti terénu a povětrnostních podmínek jsou jedním z důležitých podkladů pro efektivní využití vlastních atomových úderů. Vždyť v mnohých případech charakter terénu a ráz povětrnostních podmínek může i zabránit, zvláště v útočné operaci, použití atomového úderu. V každém případě však terén a povětrnost ovlivňují způsob a metodiku provedení. Konečně je třeba hodnotit terén i z hlediska možnosti použití radiotechnických prostředků jak vlastních tak i protivníka.

Věnujme dále pozornost otázce konkrétního stanovení cíle a úkolů dělostřeleckému průzkumu v útočné operaci frontu. Vychází-li se z úkolů uložených dělostřelectvu je všeobecně cílem dělostřeleckého průzkumu: odhalit zámysl obranné operace protivníka, použití jeho ZHN, zjistit jeho operační sestavu, charakter obrany, uskupení dělostřelectva a tanků; dále zjistit důležité cíle, na něž nelze efektivně použít klasické dělostřelectvo a jejichž vyřazení má z hlediska úspěšného splnění útočné operace frontu rozhodující význam.

To znamená, že k dosažení cíle průzkumu je nutno provést pečlivý výběr objektů dělostřeleckého průzkumu a organizovat jej v závislosti na bojovém použití zvláště raketového dělostřelectva na vyhodnocených směrech.

Do zahájení útočné operace bude hlavním úkolem prověřit nebo zjistit u nepřítel:

- druh, počet a umístění jeho ZHN, jakož i zařízení zabezpečujících jejich dopravu na cíl;
- radiotechnické prostředky (zvláště zabezpečující ZHN i dělostřelectvo) a místa velení;
- jeho obrannou sestavu;
- charakter obrany (zvláště zda jde o mobilní či poziční obranu), stupeň jejího vybudování a obsazení živou silou;
- systém protitankové obrany s důrazem na použití protitankových střel a tanků;
- hlavní uskupení polního a protiletadlového dělostřelectva;
- umístění operačních záloh s důrazem na tankové (jejich posílení ZHN a dělostřelectvem i jejich možné použití);
- nejdůležitější sklady zvláště munice a pohonných hmot;

— úsek a prostředky (i od druhých sledů a záloh), jež budou přibrány k možné protipřípravě.

Během vedení útočné operace bude rozsah úkolů zhruba obdobný a bude zaměřen především rovněž na ZHN. Je však třeba přihlídnout k dynamice boje, jež v jednotlivých obdobích operace klade důraz na to, získat či upřesnit zprávy zvláště

— o síle, sestavě, vybavení (zvláště ZHN, dělostřelectvem, tanky, jejich možném použití) a směru pohybu operačních a bližších strategických záloh;

— o zahájení, směrech ústupu a hodnotě ustupujících svazků;

— o tom, na kterých čarách, jakými silami, v jaké hodnotě a jak je organizována obrana;

— k zabezpečení zasazení záloh a druhého sledu frontu;

— o síle, sestavě a vybavení, jakož i pravděpodobných čarách a době rozvinování protiúderného uskupení — s cílem zabezpečit vlastní předstihující úder (či napadení nepřítele ve výchozím prostoru);

— o charakteru a způsobu obrany velkých vodních toků a jiných přírodních překážek, pro zabezpečení jejich přechodu;

— o hodnotě a možnostech obklíčeného nepřítele (včetně zabezpečení letišti) nejen na vnitřním kruhu obklíčení, ale i o přiváděných zálohách z vnější fronty.

K zabezpečení bojové činnosti dělostřelectva v počátečním období války je třeba, aby dělostřelecký průzkum frontu měl předem připraveny a stále upřeshňoval potřebné zprávy. Jsou to zvláště zprávy o objektech, na něž bude proveden první úder, aniž by je bylo třeba zvláště prověřovat bezprostředně před provedením úderu a dále zprávy o terénu pravděpodobného válčiště. Půjde hlavně o důležitá komunikační, politická, hospodářská centra a důležité sklady vojenského materiálu.

Konečně zvláštností v době provádění příprav nepřítele k napadení je získat zprávy o síle a uskupení vojsk zabezpečujících kryt nepřátelských státních hranic. Zvláštní důraz nutno položit na ZHN a další důležité cíle, o nichž byla již zmínka a mají svůj význam v této speciální situaci.

S ohledem na to, že dělostřelecký průzkum v době před napadením bude omezen na použití jen některých prostředků provádějících průzkum převážně z vlastního území státu, bude třeba čerpat potřebné zprávy od oddělení vševojskového průzkumu frontu. Jeho povinností je zabezpečit dělostřelectvo s ohledem na důležitost použití jeho prostředků potřebnými přesnými zprávami.

V souvislosti s plánováním frontové operace v počátečním období války je třeba se zmínit o možném posílení dělostřelectva armád zabezpečujících kryt státní hranice silami a prostředky dělostřeleckého technického průzkumu, jež má front k dispozici. V podstatě tu vystupují dva protichůdné faktory. Na jedné straně je to nedostatek zpráv, který si vynucuje zasadit k jejich získání co největší počet dělostřeleckých průzkumných prostředků. Na druhé straně je třeba mít zvláště ve frontu potřebnou zálohu sil a prostředků dělostřeleckého technického průzkumu, jež je nutné uchránit před zničením, aby je bylo možno použít v rozhodující okamžik ke zdaru operace. Konečně i všeobecně je třeba mít záložní síly a prostředky průzkumu, jež musí být připraveny nejen k zesílení průzkumu na důležitých směrech, ale i k nahrazení těch, jež byly zničeny, či k vystřídání zasažených nad přípustnou úroveň ozáření, zvláště v průběhu operace.

Vzhledem k uvedenému nelze proto přijmout názor, že dělostřelectvo armád prvního sledu frontu by bylo frontem posilováno ihned se zahájením počátečního období prostředky dělostřeleckého technického průzkumu. Jejich nedostatek je třeba vyvážit kvalitním organizováním průzkumu; na podružných směrech využívat dovedně jednotky vševojskového průzkumu a zabezpečit rychlé pronikání a komplexní vyhodnocování zpráv.

Vyhodnocování zpráv vůbec je vyvrcholení veškeré průzkumné činnosti. Vyžaduje od všech funkcionářů dělostřeleckého průzkumu vysokou odbornou kvalifikovanost a nutnost zajistit v závislosti na významu zpráv jejich rychlé předání vševojskovému oddělení průzkumu. Jeho povinností na druhé straně je seznamovat dělostřelecký štáb s vyhodnocenými výsledky. Jejich kvalitou s přihlédnutím k získanému materiálu ovšem musí být taková, aby na základě jich se mohla provést i střeleckotechnická opatření, zvláště raketovým dělostřelectvem. V tom jsou kladeny na funkcionáře vševojskového průzkumu daleko vyšší požadavky.

Rovněž nelze nechat bez náležité pozornosti i provedené údery nepřítele, jež musí být ihned hlášeny s uvedením času, druhu a kilotonáže. Jejich vyhodnocení je jedním z důležitých podkladů k zjištění замыслу obranné operace nepřítele a provedení vlastních protipatření.

Vzhledem k stále rostoucímu významu dělostřeleckého vzdušného průzkumu, zvláště dělostřeleckého průzkumného letectva, jež je jedním z hlavních prostředků průzkumu k zabezpečení bojové činnosti raketového dělostřelectva, je třeba se touto otázkou zabývat daleko širěji a podrobit ji větší analýze v souvislosti s útočnou operací frontu.

Stanovení bojového úsilí a vyřešení všech potřebných zásadních otázek bojového použití a zabezpečení dělostřeleckého průzkumného letectva připadá projednat štábu dělostřelectva frontu se štábem letecké armády. Tyto dva štáby jsou hlavními a základními organizátory, povolanými k řešení bojové činnosti dělostřeleckého průzkumného letectva. Při plánování bojového použití je však nutné, aby se na něm dále podílelo i vševojskové oddělení průzkumu štábu frontu. Je to proto, aby byla jednotně a centrálně koordinována a vymezena zvláště prostorová činnost vzdušného průzkumu, tj., jak průzkumného tak i dělostřeleckého průzkumného letectva. Jinak dojde k neekonomickému využití těchto vysoce výkonných prostředků.

A nejen to. Je třeba též součinnostně řešit a stanovit rozdělení úkolů pro vzdušný fotografický průzkum. Údaje vzdušného fotografování doplněné údaji pozemního průzkumu jsou jedním ze základních materiálů při volbě objektů pro ničení atomovými zbraněmi. Při plánování fotografického průzkumu dělostřeleckého průzkumného letectva je nutno, aby náčelník dělostřeleckého průzkumu frontu přihlížel k již pořízeným leteckým snímkům a dále k potřebě a hodnotě snímků k topografickému zabezpečení dělostřelectva zvláště za vedení útočné operace.

Podrobíme dále rozboru otázku stanovení potřebného množství vzletů dělostřeleckého průzkumného letectva pro operaci frontu v počátečním období války na středoevropském válečném, vyznačujícím se velkou členitostí a pokrytostí terénu. Tento rozbor je třeba provést proto, poněvadž se vyskytují názory, že v počátečním období války stačí frontu jeden dělostřelecký průzkumný letecký pluk. Abychom mohli dojít ke konkrétním závěrům, stanovme, že front se skládá ze tří vševojskových armád a jedné letecké armády.

Na základě upřesněné situace mu připadá vést operaci na jednom z důležitých operačních směrů, s cílem po provedení okamžitého odvetného úderu, zničit nepřítele v pohraničním sražení a soustředěnými hlavními silami přejít do rozhodného útoku. Operační učenění — v prvním sledu dvě a ve druhém jedna vševojsková armáda a v záloze velitele frontu dvě tankové divize. Front i armády byly posíleny raketovým dělostřelectvem (mimo další prostředky). Dělostřeleckému průzkumnému letectvu bylo stanoveno zvýšené úsilí, tj. dva vzlety na letoun a den operace.

Potřeba vzletů nám nejlépe vynikne z potřeby během vedení operace, poněvadž zde bude vyšší, nežli v přípravném období.

Je třeba počítat s přidělením vzletů

— pro průzkumné úkoly ve prospěch velitelství dělostřelectva frontu, zvláště k zabezpečení úderů prováděných raketovými jednotkami frontu;

— pro dělostřelectvo vševojskových armád, neboť plní jednotlivé úkoly frontu.

Z daných předpokladů má velitel dělostřelectva frontu k dispozici jeden dělostřelecký průzkumný letecký pluk o třech letkách po 16 letounech, tj. $(16 \times 3 = 48 \text{ letounů} \times 2) = 96 \text{ vzletů}$.

Vycházejíce z používaných operačních norem plánování vzletů je třeba přidělit

— nejméně 30 % vzletů pro potřeby velitele dělostřelectva frontu, tj. . . . 32 vzletů,

— do 75 % vzletů pro potřeby dělostřelectva tří armád, tj. . . . 64 vzletů,

čili pro zabezpečení velitele dělostřelectva frontu nutno počítat

se vzlety nejméně jedné letky
a pro zabezpečení dělostřelectva tří armád se vzlety dvou letek.

Jelikož po zasazení armády druhého sledu jí připadá plnit hlavní úkol frontu, je třeba jí přidělit i dostatečný počet vzletů, tj. v našem případě nejméně jednu letku, čili přepočteno na vzlety 32 vzletů.

Podle zkušeností je dále nutno jak na stupni velitele dělostřelectva frontu, tak i armády, počítat asi s $\frac{1}{4}$ vzletů na plnění nepředvídaných úkolů doplňkového průzkumu a tyto vzlety vyčlenit do zálohy velitele dělostřelectva frontu (armády).

V našem případě bude záloha činit 8 vzletů
a k rozplánování na úkoly možno použít 24 vzletů.

Tyto 24 vzlety je nutno rozdělit na celý den, tj. i pro noc, mezi velitelství dělostřelectva armády a dělostřelectvo divizí, jež plní hlavní úkoly armády (zvláště tankové di-

vize). Přidělíme-li asi $\frac{2}{3}$ vzletů velitelskému dělostřelectvu armády, zbývá pro dělostřelectvo divízi 8 vzletů.

Porovnáme-li však tato čísla s objemem úkolů, množstvím, typem cílů, intenzitou letů, počtem oddílů vlastního raketového dělostřelectva i dělostřeleckých skupin, jež připadá zabezpečit především dělostřeleckému průzkumnému letectvu, a jeho možnostmi, dojdeme k závěru, že hodnota vzletů jedné letky je nepostačující pro zabezpečení bojové činnosti dělostřelectva jedné armády na směru hlavního úderu frontu v době rozvinuté operace. A dále uvedený počet vzletů byl by vzhledem ke ztrátám daleko nižší.

Konečně jen průzkum nepřátelských ZHN a prostředků zabezpečujících jejich palbu (což je prvořadý úkol) a kontrola vlastních úderů provedených v hloubce, jejichž přesnost epicentra nelze vždy prověřit pozemními prostředky průzkumu (i při samozřejmém rozdělení prostorů průzkumu mezi jednotlivé druhy průzkumu, tj. zvláště mezi dělostřelecké a průzkumné letectvo a ostatní průzkumné prostředky frontu, jež mohou často některé úkoly plnit ve prospěch armády), spotřebuje takřka všechny vyčíslené vzlety. To bylo by snadné dokázat v souvislosti s organizací a možným posílením ZHN u nepřítele v době vedení jeho obranné operace.

Z toho důvodu se jeví potřeba zvýšit počet vzletů u armády na směru hlavního úderu frontu na dvojnásobek. Řešit tuto úhradu na úkor vzletů přidělených dělostřelectvu frontu či druhým (dvěma) armádám, nebo zvýšením vzletů na maximální úsilí nebylo by na prospěch věci, což je možno opět dokázat provedením zcela reálné kalkulace.

Z toho možno učinit závěr, že hodnota jednoho dělostřeleckého průzkumného pluku o třech letkách nestačí zabezpečit útočnou operaci frontu v době jejího průběhu.

Druhým závažným problémem bude to, jakým požadavkům má odpovídat dělostřelecký průzkumný letoun, aby byl schopen plnit úspěšně všechny na něho kladené úkoly, zvláště k zabezpečení rozhodování velitele dělostřelectva frontu a jeho raketového dělostřelectva.

Musí to být proudový či turbovrtulový, aspoň dvoumístný letoun, umožňující provádět činnost za ztížených povětrnostních podmínek.

Měl by být schopen nést asi 10 — 12 kusů leteckých osvětlovacích nebo fotografických pum. Jeho rychlost by se měla pohybovat v rozmezí asi 300 — 900 km/hod. a bojový dolet dosahovat nejméně 600 km. Vzhledem k tomu musí mít i výkonnou rádiovou stanici.

Dělostřeleckému leteckému pozorovateli musí umožňovat dobrý výhled.

Musí být vybaven potřebnými fotografickými přístroji k pořizování snímků (ve dne i v noci) z velkých i malých výšek, svislých i perspektivních k provádění taktického i měřického vyhodnocování technikou baterií fotogrametrického průzkumu.

Konečně měl by umožňovat i televizní průzkum.

Nebude-li mít velitel dělostřelecké fronty k dispozici aspoň jednu letku vyzbrojenou letouny ve smyslu uvedeného návrhu, není s to zabezpečit hodnotné v soudobé útočné operaci bojovou činnost svých raketových prostředků.

Pokládal jsem za nutné věnovat otázkám dělostřeleckého průzkumného letectva náležitou pozornost, neboť jsem toho názoru, že jejich ujasnění a případné další rozvinutí přispěje k lepší aplikaci v praxi.

Cílem článku nebylo podat vyčerpávající přehled o činnosti dělostřeleckého průzkumu v útočné operaci frontu. Byl zaměřen jen na řešení některých problémů, jejichž zásady lze shrnout takto:

1. dělostřelecký průzkum je základním prvkem operačního zabezpečení dělostřelectva frontu;

2. veškeré úsilí dělostřeleckého průzkumu musí být v první řadě zaměřeno na zabezpečení bojové činnosti raketového dělostřelectva frontu a armád. Hodnověrnost a množství zpráv přímo ovlivňuje kvalitu vlastních atomových úderů. K tomu je nezbytné včas usměrňovat náčelníka dělostřeleckého průzkumu frontu na plnění těch úkolů, jež v dané situaci jsou rozhodující;

3. za jednu z hlavních podmínek úspěchu veškeré průzkumné činnosti považovat vzájemnou nepřetržitou a cílevědomou součinnost mezi vševojskovým a dělostřeleckým průzkumem k zabezpečení komplexního řízení průzkumu a centrálního vyhodnocování zpráv oddělením průzkumu štábu frontu;

4. jelikož front je hlavním organizátorem všech opatření, musí věnovat i náležitou pozornost otázkám plánování, organizace a řízení dělostřeleckého průzkumu. Ta se dosahuje

- dokonalým zvládnutím možností použití všech jeho průzkumných prostředků, zvláště technických. Pouhá znalost jejich norem výkonnosti však k tomu nestačí, neboť nutno přihlížet ke konkrétním podmínkám a situaci;

- zvládnutím taktiky i strategie obranného boje a bojové techniky protivníka i vlastní taktiky a operačního umění;

- uměním provádět správné operačně taktické závěry o nepříteli.

To vše vyžaduje vysoké odborné znalosti a praktické návyky v komplexním vyhodnocování zpráv, jejichž využití musí být zaměřeno na střeleckotechnickou stránku;

5. k nejvýznačnějším prostředkům dělostřeleckého průzkumu dělostřelectva frontu patří dělostřelecké průzkumné letectvo. Efektivní řízení jeho bojové činnosti, náležité vybavení a rychlé předávání výsledků jeho průzkumu je jednou z podmínek správného rozhodování velitele a práce štábu dělostřeleckého frontu v útočné operaci.